ÇALTI
HAFTALIK SİYASİ TOPLUM GAZETESİ

Pazartesi
30
Mart
1964
Sayı 52

Artık bugün yaşam ve insanlık gerekleri tüm gerçeğiyle belirince safsatalar, hurafeler kafalardan çıkmalıdır. Hergün yükselmeye ve gelişmeye yetenekli olan milletimizin toplumsal ve doğuştan devrimci adımlarını kısaltmak isteyen engeller salt ortadan kaldırılmalıdır.

K. ATATÜRK

PARDON — Hüseyin KORKMAZGİL

CEVİZELER

Bir kimse hem işçi, emekçi, hemde AP'li, CKMP'li YTP'li, hatta CHP'li olamaz! olurum derse, aklından zoru vardır.

Biz kimseye benzemeyiz, anlaşıldı mı! Lokmamızda iri-dir bizim, lâfımız da...

Dana eti çok lezzetlidir. Dananın kuyruğu daha çok lezzetlidir. Ama, mutlaka kopması lâzım!.

Millî gelirin gizlendiği yerde mutlaka milli fare de vardır.

Öküze «Merhaba» dedin mi, «O senin baban» diye böğürür.

İşçinin hakkını yiyen, Hakkı'nınkini de yer.

Sosyal adaleti Anayasa verir ama, işçi getirir.

İşçiyle işveren arasındaki fark, sadece şundan ibarettir: Biri yer, biri bakar.

Anadoluda, aydın diye incire derler. Ama Aydın'da incire incir demezler, (Ah, ne ayıp!)

Meclise giden yol geçekondudan geçmezse, o ülkede demokrasi nanaydır!

Helvanın en çok lâfı edilen ev, helvanın hiç yüzünü görmeyen evdir.

Sokaklar çamur olursa, kunduralar çamur olur.

Palavranın özgürlüğü olduğu yerde, özgürlük palavradır.

Yalınayakların çoğaldığı yerde, kunduralılar azalır.

Kadının parayla satıldığı yerde Allah vardır.

Bir yerde dinci çoğalmışsa, orada din azalmıştır.

Nerede yoksul ve dilenci çoksa, orada Allah çoktur. Çünkü Allah, yoksullardan yanadır.

DİYELİM: — Numan BEYAZIT

ÖNCE MANDY ve SONRASI

Kişi onuruna saygı duymak, yüce bir niteliktir. Yazdıklarımızı bu açıdan izleyenler, tarafsız bir yargı ile bu gerçeğe bağlandığımızı görmüşlerdir. ÇALTI'nın her sayısında, her satırında, kişi onuruna nasıl saygı duyduğumuzu görmemek için, kör olmak gerekir.

Hem de pırıl, pırıl.. Açık-seçik bir gerçeği görmemek !..

ÇALTI'nın amacı, değerliye değer vermek, hakkı savunmak. Bu erdemli yolda, topluma olan görevini aydınca yapmanın mutluluğunu duya, duya yürümek.

Bunu yaptı, yapıyor, yapacak ÇALTI..

Onursuz kişi, çıkarcı erdem yoksunu, kaypak, ahlâksız. dönek ve çok yüzlünün karşısındayız.

Onurları çiğneme, hakkı yutma alışkanlığı ile şişen mideler, kalemle delinecektir birgün.

Kolayca, salt ün için işleyen kalem ile değil elbet..

Çünkü üne susayan o kalemler, onursuzun sofrasından artacak kemiği kapmak için kapı eşiğinde dolaşan yitiklerdir.

Onların işi değil bu...

Bu girişten sonra, halkın parası ile işleyen bir bankanın çömezlere dağıttığı yağlı börekten söz edelim:

Efendim, Türkiyenin en güçlü bir bankası var. Bu güç, halktan gelmektedir. Amaç, köylüyü korumak, onu tarımda güçlü kılmak, tefecinin kucağına atmamak. Kafasını aydınlatmak, kendi alanında bilgili kılmak köylüyü.

Ne denli güzel amaç, değil mi efendim?

Sonra efendim köylüyü gerçekten efendi yapmak!.

Ve «KÖYLÜ» adında bir dergi çıkarır bunun için. Bu Köylü dergisinin yönetimi, köy işlerinden anlamayan bir mizah dergisinin karikatüristine verilir. Dergiyi yöneten karikatürist. Bir yıllık anlaşma ile ve etrafa duyurmadan verilir. Gizlice...

Yıllığı yüz elli bin liraya..

Oysa köy gerçeğini bilen kalemler, bu işi otuz bin lira eksiğine yapmak istiyor. Köylünün bankasına otuz bin lira kazandırmak amacı güdülüyor.

Olmaz!..

Gerçeği biz söyleyelim:

Bankanın genel müdür muavini, karikatüristin çalıştığı mizah dergisinin sahibi ile ilişkili, dergi sahibinin yeğeni, banka müdür muavini ile evli oluşundan.

Bitmedi ilişki.

«KÖYLÜ», mizah dergisi sahibinin matbaasında basılacak

Bu yetkili müdür muavinini bankadaki koltuğa oturtan da, eski Bakanlardan Ahmet Oğuz beyefendidir..

Kökün nerelere dayandığı, ilişkilerin nasıl kurulduğu anlaşıldı mı şimdi?.

«KÖYLÜ» dergisinden köylünün mü, yoksa köylü olmayanların mı yararlandığı açıkta.

İlişki zincirinin bağlalandığı paslı çarkın dönüşü böyle

Devamı 4 de

GAZAP ÜZÜMLERİ

MUSTAFA KOÇ

JOHN STEİNBECK'İN yazdığı, Rasih Gürcan'ın çevirdiği «Gazap Üzümleri» hayatın akışı içinde acı gerçekleri haykırıyor. Bu güçlü eseri okumamak çok büyük eksikliktir.

Amerika'da dalavereli yollardan toprağından kovulan, sürülen topraksızların acısını perişanlığını, açlığını dile getiriyor. JOAD ailesinin acıları dünyanın her ülkesinde görülür. Kanlarını akıtarak, ölerek Kızılderililerden aldıkları, canları gibi sevdikleri topraklardan atıldılar. Bankalar (AĞALARIN KURDUĞU) önce halkı borçlandırıyor. İstenilen zamanda borçlarını ödemeyince toprakları alındı. Bir süre ortakçı olarak çalıştılar. Arkadan traktörler gelip zorla toprakları sürüp evlerini yıktı. Aç sefil binlerce insan batıya (KALİFORNİYA'ya) göçtüler. Orada da iş bulamadılar. Çünkü ağalar her yere çöreklenmiş. Bir avuç toprak için kıvranıyorlar. Meyva, yiyecek çok ama topraǧından atılanlar açlıktan baka baka ölüyor. Kabaran aç insanlar yığınından mal sahipleri korktular. Yıldırma sindirme siyaseti güttüler.

Gündeliğiyle karnını doyuramayan işçilerin gündeliğinin artmasını istemesi bile suç sayılır. İsteyenler, bolşeviklikle, bozgunculukla damgalanır. İnsanlar yaşamak istiyordu. Ölüyordu çocuklar açlıktan. Açlığı çocuğunun da midesinde duyan insanların gazapları olgunlaşıyordu. Mal sahipleri iyice korktu. Korku arttıkça baskıları, zulümleri de artıyordu.

Her şeye sahip olanlar mallarına öyle sarılmışlar ki, ellerinden çıkarmamak için bütün dünyayı öldürmeye hazırlar. Başkalarına yaşama hakkı tanımıyorlar. Yoksullar oysa yaşamak istiyor, hayatı seviyorlar. Ağalar başkalarının ölümü pahasına harıl harıl mal topluyorlar STEİNBECK «Hayata küsmüş bir adamın harıl harıl mal topladığını görmedim» diyor. (Sayfa. 299.) ömründe açlığı görmemiş olanlar başkalarının gözünde görüp tanıdılar ve mal sahipleri mallarından korkmaya başladılar. Korkuları, şaşkınlıkları geliştikçe tarihi sosyal gelişime aykırı davranışları arttı. Ağaların görmediği tarihi gerçekleri STEİNBECK'in kaleminden okuyalım. «Ve bir ayaklanma halinde topraklarını kaybedecek mal sahiplerinin tarihe bakacak, tarihi okuyacak ve şu büyük hakikati öğrenecek gözleri'de vardır: Mal birkaç kişinin elinde biriktimi ellerinden alınmış demektir. Başka bir hakikat daha: Halkın büyük bir kısmı aç ve çıplak olunca istediğini zorla alır. Ve bütün tarih boyunca haykıran küçük bir hakikat daha: Baskı ancak, baskı görenleri kuvvetlendirir ve birbirlerine bağlar. Büyük mal sahipleri tarihin bu üç hakikatinden haberdar değillerdir. Toprak birkaç kişinin eline düşüpte, topraksızların miktarı arttı mı, büyük mal sahiplerinin her gayreti baskıya doğru yönelir. Halkı sindirmek için her tarafa casuslar gönderirler. İktisadi gelişme ve ıslahat projelerine kulak asan olmaz. Hoşnutsuzluğun sebepleri devam ettiği halde, sadece isyanın bastırılması düşünülür.» (Sayfa. 344)

Her insanı düşünceye, eğilime damgayı vurmaya alışmış, kendilerine çıkar sağlayan düzenin dar kafalı bilisizleri STEİNBECK'i de damgalamaları geç olmadı. Kökü ekonomik gerçeğe dayalı, tarihi sosyal gelişimi önleyemezler. İnsanlar halk yönetimine, demokrasiye susamamıştı. İşte bu susuzluk, demokrasiyi çıkar sağlama düzeni sananları yendi ve yeniyor. İktisadi gücü ellerinde tutanların, halkın yoksulluğu, ölümü üzerinde nasıl demokrasicilik oynadıklarını güçlü yazar kitabında dile getiriyor Acı gerçekleri hayatın akışı içinde veren güçlü roman okunduğunda her şey daha iyi anlaşılıyor.

KARA BOYALI MÜZİK

OSMAN BOLULU

Güneye bakan bahçemize kurulmuş bağ evimizin balkonundayız. Alt yanımızdan Akınoğlu çayı akıyor, hemen evin üstünden de bir değirmenlik su... Her yanımız yeşillik, karşıda ve uzakta Boğalı Dağları. Görünüm insanı dirilten soydan. On yaşındaki kızım, masanın başında bir şeyler çiziktiriyor. Bir ara annesi :

— Ne yazdın kızım, bakabilir miyim diyor. Çocuğun yazısını görünce ekşi bir yüzle bana döndü.

— Bak şuna!

Kâğıdı elime aldım. Kızım «Siyah bir gün, hem de gecelerden siyah bir gün, içime dert döküyor» diye yazmıştı.

— Yavrum, bir derdin mi var dedik. Yoktu. Bizim yaşam sıkıntılarımızı da bilmezdi. Çocuk hasta mıydı? Hayır. Nedendi bu yavrucağın kara cümleler döktürmesi?

Sonunda bulduk nedenini. Kızımın çalıştığı masanın yanındaki radyo, alaturka şarkılar söylüyordu. Bezginlik melodisi yayılıyordu çevremize. Karımla ben, karamsar ezgilerin beşiğinde büyümüştük. Bu kara müziğin çocuklarımızda yapacağı etkiyi düşünmemiştik şimdiye değin.

+

Ben Ankara'da öğrenci bulunduğum yıllarda, çokçası İstanbul Pasta Salonu'nda oturur, Ulus'a doğru akan insanları seyrederdim. Geçen insanların tümünde küsük bir ifade vardı: özellikle yirmisini geçmişlerde... Yoksulluk, insanımızın yüzünü karartmış derdim. Ama yine de kesin yargıya varamazdım. Varlıklılar da asık suratlıydı. Gerdanı boğum boğum altınlı, kolu şıkırşıkır bilezikli, kürk Mantolu bayanlar da güleç yüzlü değillerdi. Tören yürüyüşünde geçen komutanlar gibi ciddiydiler. Binde bir, güneş yüzlü bir adam süzülürdü caddeden. Meraklanır, ardına düşer, izlerdim onu. Dakikalar sonra, adamın yabancı uyruklu olduğunu öğrenir, ü z ü n t ü y e kapılırdım. Niçin, benim ulusumun insanları güler yüzlü değillerdi?

Şimdi anlıyorum: Kızıma fırça vuran kara boyalı müzik, insanlarımızı ezmişti. Sabahleyin yataklarından kalkınca radyolarını açıyorlardı. «Emin ol, hayat değmez bir damla göz yaşına.» diyen Bizans bozuntusu bir müzik, onların heyecanla yeni bir güne girmelerine engel oluyordu. Bir günün yorgunluğundan sonra evlerine döndüklerinde, radyolarının miskin yayılarıyla karşılaşıyorlardı. «Hayatın daha çekecek bilmem nesi var?» diye soran bu müzik, onları gecenin ortasına, mezar karanlığıyla itiyordu.

Biliyorum, bu ezgilerin karalığı, biraz da, halkımın talihsiz yaşamının ifadesi. Ama hiç mi gülümserliği yok bu ulusun? Baksanıza, halk türkülerine, oynak ritimlerle bir esenlik verir ruha. Bizans'ın köhne dehlizlerinden süzülerek Osmanlı'nın «İyşi nûş âlemine» akmış, orayı kokuşturarak koca bir imparatorluğun başını yemiş olan bu müziğin; kara boyalı fırçasıyla, yavrularımızın ruhunu boyamasına ne zamana kadar dayanacağız?.

Borç, en kötü yoksulluktur. M. G. Lichtwer

Düşler Evreni

Ali Nebioğlu

Bunalıyorum zaman zaman.

Anlaşılmaz, anlatılmaz duygular, kaygular doluyor içime.

Kurtaramıyorum kendimi bir süre, tutsağı oluyorum, bir görünmez, bilinmez, anlamsız etkinin.

Ellerimi cebime sokmak, dudaklarımda delişmen bir ıslıkla başımı alıp yollara düşmek; bilmediğim, görmediğim, duymadığım yeni dünyalara gitmek; herşeyi unutmak, her düşünce ve kayguyu atmak geliyor içimden.

İyiliklerin daha bir iyi, mutlulukların daha bir mutlu, insanların daha bir insan olduğu; kaygıların, tatsızlıkların, mutsuzlukların, kalleşliklerin yaşam hakkı bulamadığı yepyeni bir dünya kurmak ya da, bu yuvarlağı avuçlarımın içine alarak yuğurmak, yuğurmak ve gönlümce bir biçim vermek ona...

Tüm insanlar iyi, tüm insanlar doğru, tüm insanlar bir doğruda mutlu; herşey hak üstüne insanlık üstüne kurulmuş; hiçbir kötülük, yolsuzluk, acı ve kaygu olmayan bir düşler evreni kurmak ve orada, tüm insanlarla birlikte mutlu yaşamak, kardeş yaşamak, insanca yaşamak....

Denizin mavisinde, yaprağın yeşilinde, güneşin ışınında; kuşların, suların sesinde ve insanların ortaklaşa mutluluğunda bulmak herşeyi...

Ama olmuyor işte, acı gerçek, bir anlık bir düş sonunda, yine gelip çalıyor kapınızı ve aynı bunalımlarla kucak kucağa buluyorsunuz kendinizi.

Yoksulluklar, yoksunluklar, dertler, acılar, sorunlar, karayazılı insanlar; boy boy, dizi dizi, zincir zincir diziliveriyor gözlerinizin önüne ve birşeyler doluyor içinize yeni baştan. Yıkılıveriyor düşler evreninizin, henüz kurmağa çalıştığınız çatıları gümbür gümbür. Bir düş boyunca oluyor saltanatı ancak bu düşler evreninin...

HER HAFTA OĞUZ KOYUTÜRK

BİR ÖĞRETMEN

Kitaplar odanın içine saçılmıştı. «Hepsini satacağım!» diyordu. «Gereksiz, zararlı şeyler!.. Daha düşünmiyeceğim, okumuyacağım!... Evet bu böyle!.. Artık kararımı verdim...»

Soluyarak, kesik kesik konuşuyordu. Onu hiç öyle görmemiştim. çökmüş, bitkin... Sık sık elleriyle dağınık saçlarını topluyarak inliyordu. Şaşırmıştım. Kanlı gözlerine bakarken içimde bir ürperti... Susuyordum.

Hava soğuktu. Perişan odada kitaplığından çektiği Sanat Ansiklopedisi fasiküllerini önüme yığarken; «Bunları sen al, yabancıya gitmesin.» diyordu. «Ötekilerini de yarın sergiliyeceğim...» Bir aralık, «Vazgeç, satma onları.» dedim. «Yardımımızı kabul et. Hem bunları sergilesen bile kimse almaz...» Ama sonra pişman olmuştum söylediklerime. Kırmıştım onu. Yüzüme üzgün üzgün bakarken, «Olsun!» diyordu. «Daha olmassa kilo ile satarım, yahut yakarak ısınırım.»

Anlamıştım. Çok kararlıydı. Kimseden tek kuruş istemiyordu. Daha üstüne varmadım. Kalbimde sonsuz bir ezgi, kitapları seçmiye başladım. Çok iyi bir insandı. Önceleri de bu odada oturarak dertleşirdik. Bana çay ikram ederdi, meyve getirirdi. İçten, açık yürekliydi. Yaşantısında ilk kez böyle kendine değin özel bir odaya kavuştuğunu sevinçle anlatır, kitaplarını okşardı. Hâlâ anısının, «Eskiden» diyordu. «Bu lüksümüz yoktu. Çocukların arasında çalışırdım...»

Sivas'tan gelmişti buraya. Lisede tarih öğretmeniydi. Çok okuyor, çok çalışıyordu. Kısaca mutluydu. Mesleğini, öğrencilerini seviyordu. Bir gece Tevfik Fikret'ten söz açmıştık. Gözleri dolu dolu, «O başkaydı...» diyordu. Sonra duvardaki resmini göstermişti. Atatürk'le karşı karşıya duruyordu.

Bir aralık seçtiğim kitapları iterek boşanmıştım. Bu sefil oda başıma yıkılıyordu. Gözlerimi kaldırdım, gene onları gördüm. Atatürk Fikrete bakıyordu. Düşünceliydi. Ama yapmamalıydım. Kendimi tutmalıydım. Fakat olmadı. Daha fazla dayanacak gücü kendimde bulamadım.

Bu öğretmen, o gün valilik emriyle işten çıkarılmıştı. Zararlı bir insanmış! Çocuklarla değinimi sakıncalıymış! 10 Kasım gecesi Samsun Renkli Sinemasında yaptığı konuşma ile Atatürk'e hakaret etmiş! İşte, böylece aurcuların, gericilerin at koşturduğu, davranışlarla Atatürk ilkelerine her an hiyanet edilen bir beldede, içi yurt sevgisiyle dolu genç bir öğretmen, Atatürk'ü alışılagelmiş, fosilleşmiş kalıplarla sıradan duygulardan çok, akılla açıklanan bir sistemin için de yorumlayıp anlattığı için hem işten el çektirilmiş hem de mahkemeye verilmişti.

Dışarda çocukları ağlıyordu. Bir aralık onların yanına gitti. Üşüyordum. Seçtiğim kitapların üzerine oturarak bir sigara yaktım. Yoldan kahkahalar, sarhoş naraları işitiliyordu. Sonra bir araba kalktı. Amerikalılar Radar'a gidiyorlardı. Tekrar odaya döndüğünde, «Kendi Vatanımda, kendi Yurdumda diyordu, Çocuklarıma bile babalık yapamıyorum. Sonra cüzdanını boşalttı. İçinden 18 lira para çıktı. Başımı çevirdim. Ağlamak, kana kana ağlamak istiyordum. Fakat Atatürkten utandım. Bize sanki sefil odanın perişanlığına da hırsla bakarak, «Yılmayın diyordu. Sizler benim gerçek çocuklarımsınız. Savaşacaksınız onlarla. Gericilerle, çıkarcılarla... Hele hele akla karayı seçemiyen sözde aydınlarla, gününü gün eden eyyamcılarla,..»

Yanından ayrılırken, aldığım kitaplardan memnun yalnızca, «Şerefim, şerefim diye mırıldanıyordu. Sürünmek, aç kalmak pahasına bir onu kurtarabilsem! Çünkü Atatürk'ü ben çok severim.»

Devamı 4 de

Kan Saçlı Fidan

milyon denizleri aş ve uzan
ne kadarsa dağ yalnızlıkları
burda çok ayrıyım bilmediğin
yakınlarımda bir kesik ağrı

en sessiz dakikalarımı en ıssız geceyi
adımlarına ben yollarına bağladım
hiç belli olmasın gel
eşsiz savaşım çılgın savaşım

milyon denizleri aş ve uzan
utançlıyım eksiğim uzağım sana
kaçar gibi uzan duyurmadan
bir gül düşer gibi avuçlarıma

Ali Ziya ERZİNCANLI

Önce Mandy ve Sonrası

(Baştarafı sayfa I de)

işte. Nasıl öğütüyor o paslı çark paracıklarımızı görünüz. Görünüz bir karikatüristin elindeki köylüyü.. İlişki bu, oyuncak mı?

Yüzbinler basan gazetelerdeki kalemler nerede?

Sahi, Mandy gelip-gitti ülkemize. Gitmedi, kovduk. Mandy'i kovduk

«Kiralık fahişe» için işleyen «kiralık kalemlere» yuhhh!...

Bir Öğretmen

Baştarafı 3 de

Bu öğretmen şimdi Çanakkale Lisesindedir. Kendisine atılan çamurları mahkemede temizledikten sonra artık bu Kent'te çalışmak istemedi. Bakanlığın ısrarına karşın istemedi. Çünkü şerefini yeniden kazanabilmek için çektiği acılar, sıkıntılar onu bu Il'den soğutmuştu.

Geçen gün, ondan bir mektup aldım. Bana, «Oğuz diyordu. Şimdi çok rahatım. Kitapların geri kalanını da sattım. Hem şerefi kazanmakla iş bitmiyor. Onu devam ettirmek de gerek. Artık suya sabuna karıştığım yok. Bol bol uyuyor, okuldan çıkınca da deniz kenarındaki dernek lokalinde arkadaşlarla tavla atıyorum...»

Gerçi Necdet'in bu şakasına inanmadım ama, acı acı güldüm. Yalanda olsa bu sitemlerde sezdiğim tedirginlik onun yurt severliğinin açık, çok açık belirtileriydi.

BİZE GELENLER

Ortakcılar
Talip Apaydının romanı
İmece Yayınları — 500 Kr.

OYUN
Aylık Tiyatro Dergisi
İZLEM YAYINLARI — P.K. 694
GALATA - İSTANBUL - 150 kr.

YENİ UFUKLAR
Aylık Sanat Düşün Dergisi
Mart sayısı işçi sorunlarına değinmektedir.
P.K. 1034 — Galata — İstanbul
Bu yayınları okurlarımıza salık veririz.

YENİ YAYINLAR

BRIGITTE BARDOT
Yazan: Simone De Beauvoir
Çeviren: Ülkü Tamer

DOĞRULAR
Yazan: Albert Camus
Çeviren: Ferit Edgü

Bu iki yapıt yakında İZLEM yayınları arasında Çıkacak. Okuyucularımıza duyururuz.

ÇALTI: Sahibi ve Sorumlu Yönetmeni Oğuz Koyutürk
Sayı 52 Yönetim yeri : Cumhuriyet Alanı
Fiatı: 25 krş SAMSUN
Abone Koşulları : 6 Aylık 5 Lira, Yıllık 10 Lira